

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ

София, бул. "Христо Ботев" №55, п.код 1040, тел. централа 98511199, факс 981 37 36

Изх. № *12213*
София, *28.06*.....2017 г.

ДО

Регионална дирекция по горите

гр.....

Дирекция „РГС“ в МЗХГ

ЮЗДП гр. Благоевград

СЗДП гр. Враца

ЮЦДП гр. Смолян

ЮИДП гр. Сливен

СЦДП гр. Габрово

СИДП гр. Шумен

Лесозащитна станция

гр.....

Относно: *Обобщени указания за стопанисване на иглолистните бял и черен борови култури*

Настоящите указания са сборни и обобщават дадените наши указания по различни поводи и случаи за решаване на възникнали проблеми. С обобщените указания се цели да се улеснят специалистите, работещи в областта на горското стопанство за навременното и съобразно действащата нормативна уредба правилно стопанисване на иглолистните култури, създадени в преобладаващата си част в долната лесорастителна зона.

Указанията са актуализирани като видовете сечи, гъстотите на създаваните култури и др. са приведени в съответствие с действащите наредби. Отделни части или конкретни текстове, които не са намерили място в обобщените указания да се считат за недействащи или да се прилагат по преценка на ръководителите на съответните структури и организации.

СБОРНИ УКАЗАНИЯ
ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ИЗКУСТВЕНИТЕ ИГЛОЛИСТНИ БЯЛ И ЧЕРЕН БОРОВИ
КУЛТУРИ СЪОБРАЗНО ЗДРАВΟΣЛОВНОТО ИМ СЪСТОЯНИЕ

- ◆ Специализирани указания за стопанисване на иглолистни черен борови култури, създадени извън естествените му райони на разпространение (до 500 м. надморска височина).

Тези указания са дадени с Наше писмо № 36-00-233 от 11.11.2003 г., които са допълнени с писмо № 36-00-175 от 14.7.2004 г. От тях са извадени указанията за белия бор (през 2016 г. са дадени нови указания за него), променени са възобновителните сечи, интензивността на отгледните сечи и схемите и гъстотата на някои култури.

При планиране и стопанисване на иглолистните култури извън ареалът им на разпространение /до 500 метра надморска височина/ се допуска:

1. Съществуващи култури

Стопански групи	Степен на увреждане /обезлесяване/	Дърв. вид	Бонитет	Стопанска цел /категория дървесина/	Зрелост	Туриус	Сечи					
							ОТГЛЕДНИ				Възобновителни	
							Целеви брой дървета	Пълнота	Водени или не	Интензивност		Метод
I	до 10% здрави	чб	I	едра + средна	техническа	50	350-400	0.7 и нагоре	водени или до 20 г. възраст без отглеждане	15-30%	комбиниран с върхов уклон	санитарна; за трансформация.
						40						
						60						
						50						
II	11-25% средно увредени	чб	II-III	средна+едра	техническа	40	300-400	0.7 и нагоре	нередовно и недостатъчно	15-30%	комбиниран с върхов уклон	санитарна; за трансформация; постепенно-котловинна
III	26-60% силно увредени	чб	III-IV	средна	количествена	30	250-300	нередовно или изобщо не са водени	в зависимост от % на съхнене и налично възобновяване в петната от здрави борови дървета - 15-30%	комбиниран с върхов уклон	постепенно котловинна; санитарна; за трансформация;	
IV	над 60% загиващи	чб	IV	средна	количествена	30			в групи над 3 дка с повреди над 60% се запазват и се водят отгледни сечи 15-30 %	комбиниран с върхов уклон	санитарна; за трансформация	

1. Иглолистните черен борови култури, включително и тези на добри месторастения извън техния ареал до 500 м н.в., които са в добро състояние да бъдат стопанисвани при турнус на сеч по-висок от 60 год.
2. В иглолистните култури на по-бедни месторастения и тези, които са с влошено състояние могат да се предприемат лесовъдски мероприятия за тяхното възобновяване при турнус по-нисък от 30 години.
3. В иглолистните култури да се провеждат отгледни сечи с по-висока интензивност до 30% по комбинирания метод.
4. В иглолистните култури по т. 1 и 2 се провеждат и постепенни възобновителни сечи.

2. Възстановяване на освободените площи и залесяване

2.1. Главни дървесни видове:	Широколистни - цер, благун, космат дъб, зимен дъб, летен дъб, бук, червен дъб, ясен Иглолистни - черен бор, атласки кедър
2.2. Съпътстващи:	Липа, мъждрян, клен, мекиш, киселица, джанка, дива круша, дива череша, об.явор, брекина и др.
2.3. Типове култури:	По произход - основно семенни и издънково-семенни По състав - главно смесени от широколистни дървесни видове, като се използват групова /мозаечна/ и по-рядко поясно-редова смес.
2.4. Гъстоти:	Черен бор и атласки кедър - 2,0 3,5 м x 2,0 м /2500-3500 броя на хектар/ Дъбове -1,0- 2,0м x 0,5 м x1,0 /6000-10000 броя на хектар/ Бук - 1,0-2,0 м x 1,0 -1,5 м/7000-10000 броя на хектар/ Спътници - 2,0 3,5 м x 1,0-1,5 м /3300-4000 броя на хектар/
2.5. Подготовка на почвата:	Иглолистни – пълна, частична под формата на орни пояси или ръчно подготвени тераски Поясна обработка - на терени с наклон до 18° с ширина 2,0-2,5 м и дълбочина 0,25-0,35 м. Ръчно подготвени тераски - разстояние между осите на тераските 2,0-2,5 м, широчина 0,30-0,60 и дълбочина над 0,25 м. Садене на фиданки в малки дупки с диаметър 10-12 см открити с моторен свредел или подобрения меч на Колесов или сеене на семена в гнезда и копки.
2.6. Технология на залесяването:	

◆ Специализирани указания за стопанисване на култури с преобладаващо участие на бял бор.

Тези указания са дадени с Наше писмо №ИАГ-8856/2.03.2016 г. като са изготвени на основание на взетите решения от проведеното национално съвещание на 28-29.02.2016 г. в гр. Кюстендил. В указанията не са извършвани допълнителни промени и актуализация.

Стопанисване на култури с преобладаващо участие на бял бор

На основание на взетите решения от проведеното Национално съвещание с международно участие на тема „Перспективи и насоки за стопанисване на изкуствено създадените иглолистни гори“, проведено на 28 = 29.01.2016 г. в гр. Кюстендил, и на

основание на чл. 4, ал. 1, т. 1 и 3 от Наредба № 8 за сечите в горите (ДВ, бр. 64 от 19.08.2011 г.), Ви даваме следните указания за стопанисване на горските култури с преобладаващо участие на бял бор по обособени групи:

I. СИЛНО РИСКОВИ

В тази група са насаждения с отсъствие на екосистемно съответствие. Основни лимитиращи фактори, които оказват влияние върху тяхното здравословно състояние и механична устойчивост, са: недостигът на почвена и въздушна влага по време на вегетационния период; продължителни засушавания, придружени с високи температури на въздуха.

Поради големите гъстоти на създаване на културите, липсата на лесовъдски мероприятия или провеждането им с малки интензивности, тези насаждения се характеризират с изключително неблагоприятна колективна механична устойчивост - често с $H/D_{1,3} > 1.0$. Това са насаждения във фазата на интензивно самоизреждане с активен растеж по височина и се характеризират със следните параметри:

- надморска височина - до около 500 м;
- възраст - 20-60 г. (II и III клас на възраст);
- пълнота - по-висока от 0.7;
- коефициент на колективна механична устойчивост ($H/D_{1,3}$) $> 0,8$;
- предимно от III и IV бонитет.

Обща цел на стопанисване за насажденията от тази група е намаляване на потенциалните загуби, подобряване на тяхната устойчивост и ускоряване процеса на трансформация от изкуствен произход в естествени насаждения, доминирани от местни дървесни видове.

Лесовъдските намеси в зависимост от здравословното състояние, механичната устойчивост и производителността на насажденията от тази група могат да се разпределят по следния начин:

Ia. Насаждения в относително добро здравословно състояние.

Това са насаждения, в които не са установени концентрирани съхнещи петна или нападения от вредители. В тях да се извършват:

1. Във II клас на възраст - прореждане по комбиниран метод с низов уклон и слаба до умерена интензивност 15-20%. С това мероприятие се цели да се постигне първоначално подобряване на колективната устойчивост на насажденията;
2. В III клас на възраст се препоръчва извеждане на пробирка по комбиниран метод с върхов уклон и умерена интензивност до 25%. С това мероприятие се цели да се подобри индивидуалната механична устойчивост на конкретно избрани дървета на

бъдещето, които да формират скелета на насаждението. Броят на целевите дървета на бъдещето е не по-малък от 550 бр. на хектар;

3. При поява на възобновяване от местни дървесни видове да се премине към мероприятия по трансформация, която трябва да се проведе за период от около 20 години, но не по-малък от 15 години.

Iб. Насаждения с влошено здравословно състояние.

Това са насаждения, в които са установени концентрирани съхнещи петна или нападения от вредители. В тях да се извършват:

4. Санитарни намеси за изсичане на засегнати от съхнене части от насажденията. При липса на подходящо възобновяване, след 3-4 години в площите, освободени от дървесна и храстова растителност след санитарните намеси, да се извърши залесяване с подходящи дървесни видове;
5. В останалата част на насажденията да се водят мероприятията по т. 1 и т. 2;
6. В насажденията от тази група процесът на трансформация е ускорен и трябва да приключи за период до 15-20 години. Водещ принцип при извеждане на сечите за трансформация е индивидуалният подход по състояние в рамките на насаждението. Препоръчва се отваряне на котли на места с появил се подраст от местни дървесни видове, независимо от възприетите в стопанските планове турнуса на сеч. Котлите са с диаметър до 1,5 пъти средната височина на дървостоя. На 1 хектар се залагат до 3 бр. котли;
7. При липсата на достатъчно количество подраст от местни видове или за подобряване на състава се допуска залесяване в невъзобновените площи;
8. Възобновените участъци подлежат на задължително отглеждане;
9. Отделни здрави и устойчиви дървета или групи дървета от дървостоя могат да бъдат запазени и след приключване на трансформацията, с цел хетерогенизиране на структурата на гората.

II. РИСКОВИ

В тази група са насаждения със слабо (нарушено) екосистемно съответствие. За насажденията от II и III бонитет, растящи при относително добри условия на месторастене основен проблем е влошената механична устойчивост ($H/D_{1.3} > 0,9$). Това се дължи на основно на липсата на проведени адекватни отгледни мероприятия. Тези насаждения се отличават с относително добра продуктивност, изразяваща се в значителен прираст по височина.

За насажденията от IV бонитет, растящи при по-бедни условия на месторастене, проблемни са продуктивността, устойчивостта ($H/D_{1.3} > 0,8$) и общото здравословно състояние. Някои досегашни стопански дейности, които са довели до намаляване на естественото биоразнообразие, увеличават риска от намаляване на устойчивостта на горските екосистеми в тази зона. Насажденията се характеризират със следните параметри:

- надморска височина - от 500 м до 750 м;
- пълнота - по-висока от 0.7;
- коефициент на колективна механична устойчивост ($H/D_{1.3}$) >0,8.

Обща цел на стопанисване за насажденията от тази група е подобряване на тяхната устойчивост, дълговечност и здравословно състояние. При добри условия на месторастене се цели подобряване продуктивността на дървостоя. При бедни условия на месторастене и влошено състояние на дървостоя, независимо от поставените стопански цели и възприетите турнуси, се цели подобряване на общата устойчивост чрез формиране на смесени и разновъзрастни насаждения, което включва и частична трансформация според конкретното състояние на насаждението.

Лесовъдските намеси в зависимост от здравословното състояние, механичната устойчивост и производителността на насажденията от тази група могат да се разпределят по следния начин:

IIa. Насаждения в добро здравословно състояние.

Това са насаждения, в които не са установени концентрирани съхнещи петна или нападения от вредители. В тях да се извършват:

1. Във II клас на възраст се препоръчва извеждане на прореждане по комбиниран метод с низов уклон и слаба до умерена интензивност 15-20%. С това мероприятие се цели да се постигне първоначално подобряване на колективната устойчивост на насажденията. В III клас на възраст се препоръчва извеждане на пробирка по комбиниран метод с върхов уклон и умерена до силна интензивност 25-30%. С това мероприятие се цели да се подобри индивидуалната механична устойчивост на конкретно избраните дървета на бъдещето – 400-500 бр/ха, които да формират скелета на насаждението;

2. Следващите намеси имат за цел осигуряване благоприятни условия за растеж на дърветата на бъдещето и създаване на условия за поява на възобновяване от местни дървесни видове посредством отварянето на котли. Котлите се отварят в местата с появил се подраст от местни видове. На 1 хектар се залагат до 3 бр. котли с размери до една височина на дървостоя;

3. При осигурена добра индивидуална устойчивост и добро здравословно състояние, процесът на трансформация може да бъде удължен над 30 години, с цел усвояване потенциалната продуктивност на месторастенето;

4. Възобновените участъци подлежат на задължително отглеждане;

5. Отделни здрави и устойчиви дървета от бял бор могат да бъдат запазени и след приключване на трансформацията, с цел хетерогенизиране на структурата на гората.

IIб. Насаждения с влошено здравословно състояние.

Това са насаждения, в които са установени концентрирани съхнещи петна или нападения от вредители. В тях да се извършват:

6. Санитарни намеси за изсичане на засегнати от съхнене части от насажденията. При липсата на възобновяване след 4-5 години в площите, освободени от дървесна и храстова растителност след санитарните намеси, да се извърши залесяване с подходящи дървесни видове;

7. В останалата част на насажденията се водят мероприятията по т. 1 и т. 2;

8. Ускоряване процеса на трансформацията за период до 20 години. Водещ принцип при провеждане на сечите за трансформация е индивидуалният подход по състояние. Отваряне на котли на места с появил се подраст от местни дървесни видове. На 1 хектар се залагат до 3 бр. котли с размери до 1,5 пъти височина на дървостоя. Желателно е да се толерира появата и развитието на местна дървесна растителност, независимо от възприетите турнуси на стопанисване, което не изключва запазването на всички жизнени борови екземпляри;

9. При липсата на достатъчно количество подраст от местни видове или за подобряване на състава се препоръчва залесяване в невъзобновените площи;

10. Възобновените участъци подлежат на задължително отглеждане;

11. Отделни здрави и устойчиви дървета от бял бор могат да бъдат запазени и след приключване на трансформацията, с цел хетерогенизиране на структурата на гората.

III. СЛАБО РИСКОВИ

В тази група са насаждения с добро екосистемно съответствие. Насажденията се характеризират със сравнително добра устойчивост при традиционно стопанисване при условие, че са провеждани отгледни мероприятия и коефициентът на механична устойчивост е $(H/D_{1,3}) 0,75 \div 0,8$. Тези насаждения се отличават с добра продуктивност и за тях остават валидни поставените традиционни стопански цели. При тези условия насажденията имат висок потенциал за смесване с широколистни и иглолистни дървесни видове, може да се формират двуетажни насаждения и разновъзрастни гори. Необходими са грижи за възобновяване на белия бор (ако неговото дългосрочно запазване е аргументирано). На бедни месторастения няма възможност за формиране на двуетажни насаждения. Поддържането на чисти или смесени, с преобладание на бял бор едновъзрастни насаждения, е стопански най-целесъобразно. Насажденията се, характеризират със следните параметри:

- надморска височина - от 750 м до 1000 м.

Обща цел на стопанисване за насажденията от тази група е осигуряване устойчивостта $(H/D_{1,3}) \leq 0,8$ и поддържане продуктивността на дървостоя чрез провеждане на традиционни лесовъдски намеси. Трансформацията не е задължително мероприятие и се провежда само при условие, че белият бор е вторичен.

Лесовъдските намеси в зависимост от здравословното състояние, механичната устойчивост и производителността на насажденията от тази група са:

1. Във II клас на възраст се препоръчва извеждане на прореждане по комбиниран метод с низов уклон и слаба, до умерена интензивност 15-20%. С това

мероприятие се цели да се постигне първоначално подобряване на колективната устойчивост на насажденията;

2. В III клас на възраст се препоръчва извеждане на две пробирки по комбиниран метод с върхов уклон и умерена интензивност 25%. С това мероприятие се цели да се подобри индивидуалната механична устойчивост на конкретно избраните дървета на бъдещето – 500-550 бр/ха, които да формират скелета на насаждението;

3. Следващите намеси имат за цел осигуряване оптимални условия за растеж на дърветата на бъдещето и достигане на стопанските цели;

4. На нетипичните за белия бор условия на месторастене, където белият бор е произведен и расте на букови или елови месторастения, трансформацията от изкуствени към естествени насаждения преминава през етап на формиране на двуетажни насаждения. При добро състояние на дървостоя се препоръчва удължен период за трансформация над 40 години, с цел оптимално усвояване продуктивността на месторастенията според стопанските цели;

5. На нетипичните за белия бор условия на месторастене, където белият бор е произведен дървостой и расте на зимендъбови месторастения, трансформацията от изкуствени към естествени насаждения може да приключи за период от 30 години;

6. При всички случаи при стопанските намеси, и най-вече при възобновителните сечи, следва по възможност да се формират смесени и разновъзрастни насаждения, като белият бор няма да бъде доминиращ, но ще участва в състава на следващото поколение гора.

IV. УСТОЙЧИВИ

В тази група са насаждения с оптимално екосистемно съответствие. Бял боровите насаждения и култури тук се характеризират с висока продуктивност и устойчивост. Имат възможност за формиране на смесени насаждения с иглолистни и широколистни дървесни видове. Растящите на богати условия на месторастене насаждения са с потенциал за формиране на двуетажна структура. Насажденията се характеризират със следните параметри:

- надморска височина - над 1000 м.

Обща цел на стопанисване за насажденията от тази група е осигуряване устойчивостта ($H/d_{1,3} \leq 0,8$) и поддържане продуктивността на дървостоя чрез провеждане на традиционни лесовъдски намеси. Трансформацията е невъзможна и не обоснована.

Лесовъдски намеси са насочени към задължително провеждане на отгледните мероприятия за осигуряване устойчивостта и продуктивността на дървостойте. Общовалидни остават традиционните стопански цели.

V. ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ

1. За културите от всички групи, при извеждане на отгледните сечи за технологичното обезпечаване и осигуряване на достъп в насажденията се позволява провеждането на

технически (схематични) сечи чрез отварянето на технологични ивици (коридори) за достъп с ширина до 2 м. Разстоянието между две съседни ивици не може да бъде по-малко от два пъти височината на дървостоя. В останалата част се провеждат съответните отгледни мероприятия. Тези сечи може да се провеждат в насаждения със средна височина до 15 м, като се извършват еднократно.

2. В културите с пълнота под 0,5 независимо от групата, в която попадат, се провеждат мероприятия за подобряване тяхното състояние чрез ускорена трансформация, която включва:

- подобряване на здравословното състояние - санитарни и принудителни сечи;
- създаване на оптимални условия за растеж на появилия се подраст, включително чрез неговото задължително отглеждане;
- при липса на възобновяване се извършва залесяване с подходящи дървесни видове (със семена или фиданки), при спазване на изискванията за произход на горските репродуктивни материали и, при възможност, прилагане на механизирана – частична или пълна почвоподготовка с дълбочина минимум 50 см.

3. Параметрите „пълнота“ и „коэффициент на механична устойчивост“ се установяват след измервания на терена.

4. Интензивността се определя спрямо действителните пълнота и запас на насаждението.

◆ **Общи указания за стопанисване на иглолистните култури.**

А) Лесозащита

Тези указания са дадени с Наше писмо №92-119/01.04.2005 г.; № ИАГ – 25149/27.06.2013 г. и № 91-1692/29.04.2016 г. като от тях са извадени указания, които са вече изпълнени или имат общ характер.

1. Санитарните сечи в съхнещите култури да се провеждат само на изсъхналите дървета. Да се запазват живите дървета, (с изключение на случаите когато дърветата са нападнати от корояди, но няма видими признаци на изсъхване), които са участвали в склопа и са с добре развита корона, независимо от това, че след сечта културата няма да има горски характер.

2. Изсъхналите или съхнещи култури да се предвиждат за сеч приоритетно, за сметка на вече комплектовани такива без признаци на съхнене.

3. При констатиране на развитие на стъблени и други вредители в насажденията да се предприемат конкретни мерки за недопускане разпространението им. Тези мерки да бъдат разработени под методическото ръководство на лесозащитната станция.

4. Да се провежда редовен контрол от РДГ и ЛЗС за почистването на сечищата. Сечищата да се почистват по възможност чрез унищожаване на вършината или изнасянето ѝ извън района на насаждението.

5. Да се търсят възможности за използване на вършината като биомаса. Във всички случаи да не се допуска оставането в сечищата на стъблена маса с диаметър над 5 см, както и на необелена дървесина за период по-голям от един месец през вегетационния сезон.

6. Регионалните дирекции по горите и/или ЛЗС, съвместно с ТП (ДГС/ДЛС) на ДП, да идентифицират всички засегнати от съхнене, корояди, болести и др. вредители горски територии и изготвят списъци на засегнатите подотдели, независимо от собствеността, за

териториите в района на дейност за всяко отделно ДГС/ДЛС. За установените засегнати горски територии от РДГ/ЛЗС да се изготвя незабавно предписание за района на дейност на съответното ДГС/ДЛС, като при необходимост се изготвя и общо предписание на РДГ и ЛЗС.

7. Регионалните дирекции по горите установяват собствениците на гори в териториите по т. 6 и в тридневен срок връчва предписание на съответните ДГС/ДЛС, общини, горски кооперации и другите собственици на поземлени имоти в горски територии.

8. В случай, че собствениците на имоти не могат да бъдат установени при проверката, РДГ изисква информация от Общинска служба по земеделие за идентификация на собствениците (имена и адреси). В случай, че не е възможно тяхното установяване, уведомяването да се извършва от кметовете на населените места, чрез оповестяване.

9. В тридесет дневен срок от получаване на предписанието собствениците да предприемат действия за провеждане на санитарните сечи в съответствие със Закона за горите и Наредба № 8 за сечите в горите.

10. След извършването на сечите, добитата дървесина да се изнесе извън горските територии в кратък срок, не по-дълъг от 30 дни. Когато сечта на иглолистна дървесина съвпада с фазата на летеж на короядите, дървесината да се оставя на временния склад за ловни дървета, за определен срок съгласно лесозащитните изисквания.

11. РДГ да дадат препоръки на дървопреработвателни предприятия преработващи дървесина пострадала от корояди, да предприемат действия за предотвратяване по нататъшното разпространение на вредителите, включително чрез третиране на дървесината, белене и изгаряне на кората или потапяне в специализирани басейни.

12. При изявено желание от страна на собствениците на горски територии ТП на ДП следва да сключват договори с тях за усвояване на тази дървесина.

13. Държавните горски и ловни стопанства, общините и собствениците на гори предоставят ежемесечно информация за постигнатия напредък по изпълнение на предписанията в РДГ до 3 -то число на месеца.

14. Ежемесечно от м. септември до 10 число на месеца РДГ да информират с доклад ИАГ за изпълнението на предписанията от собствениците.

15. В зависимост от санитарната обстановка РДГ да извършват повторни съвместни с ДГС/ДЛС проверки за установяване на нови съхнещи площи и за изпълнение на настоящите указания.

16. РДГ да инициират осъществяване на превантивни дейности съвместно със съответните Регионалните дирекции за пожарна безопасност и защита на населението, включително и извършване на проверки в най-силно засегнатите райони на горските територии, с цел установяване на пътищата за противопожарни цели, наличието на водоизточници, изградените минерализовани ивици, оборудването на противопожарни депа и др.

17. С цел недопускане похабяване на дървесината е необходимо РДГ в срок от 3 дни от постъпването на план – извлеченията да ги разглеждани и при изрядност да бъдат одобрявани. В случаите, когато санитарните сечи се провеждат по предписания на РДГ и ЛЗС, също да се спазва тридневния срок.

18. За борба срещу короядите с цел потискане на каламитетите и подобряване на здравословното състояние на насажденията и културите да се провеждат следните мероприятия:

- задължително обелване на нападнатите повалени дървета в недостъпните райони;
- залагане на ловни дървета и феромонови уловки за следене на числеността и развитието на вредителите и повредите от тях, чрез използването на част от отсечената свежа дървесина;
- следенето на числеността и развитието на вредителите да се извършва чрез залагане на ловни дървета за борба и феромонови уловки;
- в насаждения с установени каламитети се препоръчва почистване на сечищата от свежи връхни части от стъбла и клони с дебелина над 4–5 cm, с оглед превенция на нападенията от *Ips acuminatus*.

19. При установено съхнене от фитопатогенни гъби да се спазват следните изисквания:

- При провеждане на санитарни сечи за отстраняване на сухите и силно засегнати дървета да се приложи диференциран подход за всяка култура. При влошено здравословно състояние в съответната култура да се оставят на корен здравите и слабо засегнати дървета (до 30% от короната) със здрав връх. При сравнително добро здравословно състояние на културата да се оставят на корен здравите, слабо и средно засегнати дървета (до 50% от короната) със здрав връх.
- Пръскания с фунгициди срещу фитопатогенните гъби да се извършват при необходимост само в горските разсадници в периода от средата на април до средата на юни (съобразно метеорологичните условия) със системни медни фунгициди. Пръскане във възрастни насаждения е икономически неоправдано и неефективно (необходими са поне 4 пръскания при неясен ефект). Използваните продукти за растителна защита срещу фитопатогените са силно токсични, като ще предизвикат неблагоприятни последици за околната среда и ще окажат въздействие върху полезните организми.

20. При опожарени горски територии от черен бор да се спазват следните изисквания:

- при черния бор след пожара е наложително изсичането само на дърветата с напълно изгоряла корона, в сроковете, указани за белия бор, в зависимост от месторастенето.
- дърветата с частично обгорена корона (до 80 %) се развиват устойчиво поне 8 години след пожара и се налага да бъдат изсичани само при поява на съхнене.
- при усвояването на опожарените площи и провеждането на санитарните сечи в контактната зона, да се спазват всички изисквания за санитарен минимум, като е задължително обелването на кората на отсечените дървета.

21. При усвояване на опожарените площи в бял борови до 60 -70 - годишни насаждения и култури, трябва да се изсичат всички обгорени дървета, независимо от височината на обгаряне и липсата на повреди в короната, както следва:

- при пожари, възникнали в началото на годината (януари - април), сечта трябва да се извърши в тримесечен срок (от датата на пожара) през същата година;
- опожарените след 1-ви май площи могат да бъдат усвоявани до 1-ви април на следващата година за месторастения до 1000 м н.в., и до 1-ви май на следващата година за месторастения над 1000 м н.в.;
- през следващите 3 - 4 години да се следи състоянието на дърветата в контактната зона и при поява на съхнене да се проведат санитарни сечи;
- В обгорените естествени бялборови насаждения над 70-год. възраст се изсичат всички дървета с обгаряне на кората над 1 м, независимо от липсата на повреди в короната, като се спазват горепосочените срокове за месторастения над 1000 м н.в.;
- Дърветата с обгаряне на кората до 0,5 м може да се оставят при усвояването, а изсичането на дърветата с обгаряне между 0,5 и 1,0 м може да бъде забавено с една година;
- През първите 3-4 години след пожара трябва да се следи състоянието на дървостойките в контактната зона и при необходимост да се провеждат санитарни сечи.

Б) Ползване на дървесина.

Тези указания са дадени с Наше писмо № ИАГ-43471/11.12.2014 г. като са допълнени с писмо № ИАГ-1791/15.01.2016 г.

При провеждане на сечи в насаждения и култури с продължаващи (нововъзникнали) процеси на съхнене, както и за случаите, когато вследствие на природни въздействия има допълнително паднали или с нарушена и невъзстановима цялост на короната дървета, правим следните уточнения:

I. Съгласно Наредба № 8 за сечите в горите, допълнително маркиране на дървета и тяхното отсичане, след издаване на разрешително за сеч и преди освидетелстването на сечището се допуска само в случаите на чл. 53, ал. 7.

II. Когато в насаждения и култури е започнала сечта или сечището не е освидетелствано, а се налага маркиране и отсичане на допълнително изсъхнали дървета, както и на паднали или с нарушена и невъзстановима цялост на короната дървета, вследствие на природни въздействия, са възможни следните случаи:

1. Провежда се санитарна или принудителна сеч – прилага се следния ред:

- допълнително изсъхналите или падналите, включително с нарушена цялост на короната дървета, се установяват с констативен протокол на лицето издало разрешителното за сеч, в който се дават предписания за тяхното отсичане;

- съставеният констативен протокол и карнет-описът за допълнително маркираните дървета за сеч се регистрират в информационната система на ИАГ не по-късно от три дни

преди започване на сечта им. За случаите, когато новозасегнатата площ е по-голяма от посочената в разрешителното за сеч, в „Скицата на насаждението“ и в раздел „Особени положения при провеждане на сечта“ на съставения нов карнет се отразяват и описват подробно новите обстоятелства. След приключване на сечта, в протокола за освидетелстване на сечището се отразява цялата площ на проведената санитарна или принудителна сеч.

- констативния протокол се изпраща в РДГ (и ДП – за държавните гори), за сведение и извършване на проверка при необходимост;

- дърветата се маркират и за тях се изготвя карнет-опис, които се качва информационната система на ИАГ – system.iag от лицето издало разрешителното за сеч;

- сечта се извършва, без да се издава ново разрешително;

- след приключване на сечта в насаждението, се изготвя протокол за освидетелстване на сечището за цялото количество дървесина, като в забележка се посочва причината за превишението в ползването;

- карнет-описа за допълнително маркираната дървесина и констативния протокол са неразделна част от досието на насаждението.

2. Провежда се друг вид сеч, различна от санитарната или принудителната – прилага се следния ред:

а) когато не се променя вида на задействаната сеч - прилага се редът посочен в т. 1;

б) когато се променя вида на задействаната сеч:

- с протокол се освидетелства сечището;

- изсъхналите или падналите, включително с нарушена цялост на короните дървета се инвентаризират от лица, регистрирани в публичния регистър на ИАГ;

- изготвя се и се утвърждава план-извлечение за санитарна или принудителна сеч със съответна интензивност по реда на чл. 52, ал. 2;

- насаждението се премаркира, като се включат изсъхналите и падналите, включително с нарушена цялост на короните дървета и за новата маркирация се изготвя карнет-опис;

- издава се разрешително за сеч с новия обем дървесина от карнет-описа;

- след приключване на сечта се изготвя протокол за освидетелстване на сечището, в който се отразява цялото количество добита дървесина, включително и допълнително маркираната, като в забележка се посочва добива на допълнителното количество повредена дървесина;

в) когато сечта в насаждението е приключила, сечището не е освидетелствано и непосредствено след това е възникнало събитието:

- с протокол се освидетелства сечището;

- изсъхналите или падналите, включително с нарушена цялост на короните дървета се установяват с констативен протокол на съответната РДГ или ЛЗС за провеждане на санитарна сеч при повреди, причинени от биотични въздействия

- извършва се инвентаризация на дървесината от лица, регистрирани в публичния регистър на ИАГ;

- изготвя се и се одобрява план-извлечение;

- маркират се изсъхналите и падналите, включително с нарушена цялост на короните дървета и се изготвя карнет-опис;

- издава се ново разрешително за сеч за маркираната дървесина.

За ограничаване възникването на описаните случаи в т. 2 преди издаването на разрешителното за сеч е препоръчително да бъде извършена теренна проверка за санитарното състояние на съответното насаждение, както и да се намали до минимум времето от издаването на разрешителното до започване на сечта и продължителността на сечта.

Всичките горни указания са неразделна част от НАРЕДБА 8 за сечите в горите и следва да се прилагат при планиране и провеждане на лесовъдските и лесозащитните мероприятия в горските територии, както и при:

1. разработване на нови горскостопански планове и програми;
2. актуализиране на действащи горскостопански планове и програми;
3. изготвяне на план-извлечения.

ИНЖ. ГРИГОР ГОБОВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

